

Šifra učenca:

Državni izpitni center

N 1 5 1 1 0 1 2 1

6.
razred

Četrtek, 7. maj 2015 / 60 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki: Učenec prinese modro/črno nalivno pero ali moder/črn kemični svinčnik.

NACIONALNO PREVERJANJE ZNANJA

v 6. razredu

NAVODILA UČENCU

Natančno preberi ta navodila.

Prilepi kodo oziroma vpiši svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani.

Preden začneš reševati naloge, previdno iztrgaj prilogo z izhodiščnimi besedili.

Nato natančno preberi navodilo posamezne naloge in jo reši.

Pri vsaki nalogi svoj odgovor napiši v predvideni prostor znotraj okvirja.

Piši čitljivo in s pisanimi črkami, skladno s pravopisnimi pravili.

Če se zmotiš, napačni odgovor prečrtaj in pravilnega napiši na novo.

Na koncu svoje odgovore ponovno preveri.

Želimo ti veliko uspeha.

Preizkus ima 20 strani, od tega 5 praznih.

PRILOGA

I. DEL

BESEDILO 1

ŠOLA ZA DAME IN VITEZE

V Narodnem muzeju Slovenije so odprli razstavo z naslovom Vitez, dama in zmaj, ki prikazuje viteštvo na Slovenskem. Obiskovalce je po razstavi popeljal dr. Tomaž Lazar, soavtor razstave.

Piše se leto 1350, okoli nas je srednji vek. Dvojčka Alenka in Gašper bosta naslednji teden stara dvanajst let. Ker sta člana plemiške družine, je čas za resnejše šolanje.

GAŠPER

Gašperja so za viteza vzgajali že od njegovega zgodnjega otroštva. Že kot majhen otrok se je igral z lesenimi konjički. Oče, starejši bratje, bratranci in bolj izkušeni vitezi, ki so prebivali na gradu, so mu predstavljali orožje, kot so bodalo, meč, ščit in oklep. Dečka so naučili tudi dobro jahati. Tu in tam se je po grajskem dvorišču zapodil z lesenim mečem in se boril z očetom ali z drugimi prebivalci gradu.

Ko je fant dopolnil dvanajst let, je nastopil čas za odhod od doma. Osnove bojevanja je bilo treba dopolniti in nadgraditi. Za svojega sina sta starša izbrala grad, kamor se je odšel učiti. V prvih letih je bilo na vrsti učenje borilnih veščin: z rokoborskimi prijemi je dobil občutek za gibanje in koordinacijo. Rokoborba in ravnanje z lesenim mečem sta bila osnova za vstop v svet viteštva. Gašper je v svojem novem domu sčasoma dobil viteško opremo, ves svoj čas pa je preživel v družbi srednjeveških bojevnikov. Z leti je postal viteški sluga oziroma paž. Viteza je začel spremljati na njegovih poteh in pri dogodivščinah. Tako se je viteških veščin učil iz prakse. Spoznal je oborožitev, srečeval druge viteze in poslušal viteške zgodbe.

Na gradu, na katerem se je mladenič uril za viteza, ga je duhovnik učil tudi branja, pisanja, latinščine in matematike. Od plemičev se je pričakovalo, da obvladajo nastopanje v javnosti, vedenje za mizo, obnašanje do dam in ples. Samoumevno je bilo, da so bili vitezi razgledani in da so znali čim več jezikov. Odlično so znali jezdit, ravnati z orožjem, pa tudi dvoriti dvornim damam, recitirati pesmi in se pogovarjati z vitezi iz tujih dežel.

ALENKA

Kaj pa se je zgodilo z Alenko? Gašper je odšel v svet, ona pa je ostala doma. Vendar pa ni živela le za grajskimi zidovi. Plemkinje so veliko potovale, poleg tega pa so na obisk na njihov grad redno prihajali sorodniki, vitezi in drugi plemiči. Tudi plemiške hčere so imele določeno življenjsko pot. Niso se bojevale, njihova osnovna naloga je bila, da se dobro poročijo in rodijo potomce.

Plemiške deklice so se šolale, saj so morale postati dame. Tudi od njih se je pričakovalo, da bodo izobražene, da bodo obvladale tuje jezike, bonton in različne ročne spretnosti, npr. šivanje. Poleg tega so morale znati voditi in nadzirati gospodinjstvo, obvladati so morale jahanje, igranje na instrument in ples. Mlade plemkinje so morale biti vedno urejene. Za vzgojo plemiške deklice je v srednjem veku skrbela mati, pomembno vlogo pa so imele tudi druge starejše sorodnice (tete, sestre in sestrične). Za bolj resno izobraževanje pa sta po navadi skrbela duhovnik – učitelj ali redovnica*. Deklice so se učile tujih jezikov, pisanja in računanja. Če se je izkazalo, da imajo željo po dodatnem znanju oziroma da niso primerne za možitev, so lahko odšle v samostan kot redovnice.

* redovnica = nuna

(Prirejeno po: National Geographic Junior, št. 101, sept. 2013.)

II. DEL

Neli Kodrič

AJDA

Besedilo je odlomek iz knjige Solze so za luzerje. Zgodba pripoveduje o osnovnošolki, ki ji življenje ni najbolj naklonjeno. Pa vendar ...

Moja šola je dolgčas, ki ga je treba preživeti. Matematika, slovenščina, fizika in kemija so še posebej dolgočasni predmeti. Pri geografiji in angleščini je bolje. Likovni pouk pa je izjema. Škoda, da ga nimamo večkrat. Sicer pa so v šoli najboljši odmori. Zabavni. Prekratki. Takrat se dogaja. Zdi se mi, da vsi hodimo v šolo samo zato, ker moramo, zares zaživimo pa šele med odmori. Še učitelji jih imajo radi. Nekateri hitro popijejo kavo in poklepetajo s kolegi, drugi zadaj za šolo, za živo mejo poleg prizidka, prižgejo čik. Skrivajo se pred nami – kot da mi tega ne bi opazili!

Odmori so čas za še zadnji pogled v zvezek, hitro prepisovanje nalog in druženje. Dekleta in fantje največkrat v ločenih skupinah. Fantje se dregajo s komolci, glasno govorijo in si nagajajo. Dekleta med hihitanjem pogledujemo naokrog, se stiskamo za roke, dotikamo, bežno objemamo. Šinka – tako kličemo našo učiteljico za likovni – pravi, da smo mladi danes nekaj posebnega. Nikoli prej se niso toliko dotikali in objemali. Menda zaradi filmov in televizije. Jaz pa mislim, da tako bolj čutimo, da živimo.

Še posebej med odmori. Srce mi močneje razbija. Medtem ko klepetam s sošolkami, se oziram naokrog. S pogledom iščem deveti c. Med učenci pa skuštrano glavo in mežikajoč pogled. Lan je kratkoviden, moral bi nositi očala. Ampak jih nosi samo med poukom. Med odmori s priprtimi očmi škili naokrog in nikogar ne vidi.

Ne vidi mene.

Jaz pa ga vidim.

Poznam ga že od prej, a se zanj nisem nikoli zmenila. Začelo se je, ko sva se prvega septembra srečala na hodniku in se osuplo zazrla drug v drugega. On je bil drugačen in jaz – no ja, prav tako. Čez počitnice sva se spremenila. Njemu so zrasle mehke temne dlačice pod nosom, glas pa je imel zdaj tako smešno skrhan, kot bi bil kar naprej prehlajen.

»Kaj pa je s tabo,« sem mu rekla, »te boli grlo?«

»In kaj je s tabo, si padla po stopnicah?« Škilil je proti mojim prsim.

Oba sva zardela in stekla vsak v svoj razred. Njegova podoba pa se mi je zarila v možgane. Včasih nanj za hip pozabim, ampak potem me spet kaj spomni nanj.

Od takrat med odmori preverjam, ali se njegova resnična podoba ujema s podobo, ki jo nosim v sebi. In ali se mogoče tudi on ozira za mano. Pa se ni zgodilo še nič, kar bi mi dokazovalo, da se med nama zares nekaj dogaja. Vendar ne obupam in sem neprestano na preži. Vsakič ko zvonec oznani konec ure, mi srce začne butati. Po šolskem hodniku stopam z mehкими kolena.

(Odlomek)

(Neli Kodrič Filipič, Solze so za luzerje, Ljubljana, Mladinska knjiga 2013.)

I. DEL

Naloge iz I. dela se navezujejo na besedili 1 in 2.

Pozorno preberi obe besedili (označeni sta s številčkama 1 in 2) in reši naloge.

1. Katere od navedenih trditev o obeh besedilih so pravilne in katere ne? Če je trditev pravilna, obkroži DA, če ni, obkroži NE.

V obeh besedilih je avtor znan.	DA	NE
Obe besedili sta bili objavljena v isti reviji.	DA	NE
Obe besedili vključujeta tudi nebesedne dele.	DA	NE
Obe besedili sta povezani z razstavo.	DA	NE

(2 točki)

2. O čem predvsem govorita besedili? Za vsako besedilo na črtico napiši ustrezno črko.

Besedilo 1: _____

Besedilo 2: _____

- A O viteški opremi.
- B O razstavi Vitez, dama in zmaj.
- C O zbirki knjig Živa iz muzeja.
- Č O šolanju plemiških otrok.
- D O srednjeveški glasbi in plesu.

(2 točki)

3. Za plemiške otroke v srednjem veku je bila starost 12 let prelomnica. Zakaj? Odgovor poišči v besedilu 1 in ga napiši s svojimi besedami.

(1 točka)

N 1 5 1 1 0 1 2 1 0 9

9. Ali se lahko obiskovalec viteškega dneva udeleži vseh dogodkov v celoti?
Odgovor v povedi napiši na črti.

(2 točki)

10. Kaj v besedilu 2 pomeni, da *bo knjiga na voljo po viteško razsekani ceni*?
Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

11. Preberi povedi.

Tudi od njih se je pričakovalo, da bodo izobražene, da bodo obvladale tuje jezike, bonton in različne ročne spretnosti, npr. šivanje.

11. a) Kako sta v navedeni povedi med seboj povezani podčrtani besedi? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.
- A Sta sopomenki.
 - B Sta nadpomenka in podpomenka.
 - C Sta protipomenki.
 - Č Spadata v isto besedno družino.

(1 točka)

11. b) Iz navedene povedi izpiši eno besedo, po kateri se vprašaš z vprašalnico *kakšen*, in eno, po kateri se vprašaš *kateri*. Napiši ju na črti.

Kakšen? _____

Kateri? _____

(2 točki)

12. V kateri časovni obliki je večina glagolov v besedilu 1 in zakaj? Odgovor napiši na črto.

(2 točki)

13. Preberi poved.

Za vzgojo plemiške deklice je v srednjem veku praviloma skrbela mati, pomembno vlogo pa so imele tudi starejše sorodnice.

Iz povedi izpiši pridevnik v primerniku in ga postavi v osnovnik. Napiši ju na ustrezno črto.

Pridevnik v primerniku: _____

Pridevnik v osnovniku: _____

(1 točka)

14. Preberi poved.

Na gradu, na katerem se je mladenič uril, ga je duhovnik učil tudi branja, pisanja, latinščine in matematike.

14. a) Na koga se nanaša podčrtana beseda v tej povedi? Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

14. b) Kaj je podčrtana beseda? Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

N 1 5 1 1 0 1 2 1 1 1

15. Besede v oklepajih postavi v pravilno obliko. Napiši jih na črte.

(Alenka) _____ življenje ni potekalo le za grajskimi zidovi.

Z (druge plemkinje) _____ je veliko potovala.

Leseni meč je bil prvo (deček) _____ orožje. Noben njegov dan ni minil brez (bojevanje) _____.

(2 točki)

16. Povedi združi v eno poved, da bo izražen namen. Novo poved napiši na črto.

Dečka so poslali na drug grad. Učil se je za viteza.

(1 točka)

17. V besedilu 2 so zapisana tudi lastna imena. Po en primer lastnega imena zapiši na ustrezno mesto v preglednici.

Lastno ime bitja	Zemljepisno lastno ime	Stvarno lastno ime

(1 točka)

II. DEL

Naloge iz II. dela se navezujejo na besedilo Neli Kodrič *Ajda*.

Pozorno preberi izhodiščno besedilo.

1. Izhodiščno besedilo je iz mladinske realistične pripovedi. S čim iz izhodiščnega besedila lahko utemeljiš to trditev?

Na črti napiši obe utemeljitvi.

Mladinska pripoved: _____

Realistična pripoved: _____

(2 točki)

2. Ali sta avtorica in pripovedovalka isti osebi? Utemelji. Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

3. Kaj iz izhodiščnega besedila izvemo o književnih osebah? Odgovore napiši na ustrezna mesta v preglednici.

Oseba	Kaj izvemo o njej/njem?	Utemeljitev s primerom iz besedila. Izpiši poved/del povedi.
	V šoli se dolgočasi.	Moja šola je dolgčas.
Šinka		
		Ne vidi mene.

(3 točke)

N 1 5 1 1 0 1 2 1 1 5

7. Kaj v izhodiščnem besedilu pomeni podčrtana besedna zveza?

Njegova podoba pa se mi je zarila v možgane.

Napiši razlago.

(1 točka)

8. Ali Lan čuti do Ajde enako kot ona do njega?
Obkroži DA ali NE in svojo izbiro utemelji.

DA

NE

Utemeljitev:

Odgovor v povedi napiši na črti.

(2 točki)

9. Katere vrste besedil so značilne za spodaj navedene avtorje?
Izbiraj med: pustolovska zgodba, ljudska pravljica, umetna pravljica, pesem.
Odgovore napiši na ustrezna mesta v preglednici.

Hans Christian Andersen	
Leopold Suhodolčan	
Boris A. Novak	

(1 točka)

10. Pozorno preberi spodaj navedeni odlomek iz izhodiščnega besedila in ga preoblikuj v dramsko besedilo.

Šinka – tako kličemo našo učiteljico za likovni – pravi, da smo mladi danes nekaj posebnega. Nikoli prej se niso toliko dotikali in objemali. Menda zaradi filmov in televizije. Jaz pa mislim, da tako bolj čutimo, da živimo.

Dramsko besedilo naj vsebuje vsaj eno ustrezno navodilo za igranje.

A		2
B		2
C		1

Skupno število točk: 50

Tukaj ne piši. Tukaj ne piši. Tukaj ne piši. Tukaj ne piši. Tukaj ne piši. Tukaj ne piši. Tukaj ne piši. Tukaj ne piši. Tukaj ne piši. Tukaj ne piši.

N 1 5 1 1 0 1 2 1 1 7

Prazna stran

Tukaj ne piši. Tukaj ne piši. Tukaj ne piši. Tukaj ne piši. Tukaj ne piši. Tukaj ne piši. Tukaj ne piši. Tukaj ne piši. Tukaj ne piši. Tukaj ne piši.

N 1 5 1 1 0 1 2 1 1 9

Prazna stran

